

Kaua tehtud – kaunikene ehk „Eesti male 1984 – 1991“

Kirjastuse „Argo“ ja Tartu Ülikooli Maleklubi ühisjõul ilmus tänavu raamatusarja „Male Eestis“ viies osa – „Eesti male 1984 – 1991“.

Sari „Male Eestis“ sai teatavasti alguse juba 1965. aastal, kui avaraa-matus käsitleti Eesti maleliikumise ajalugu mängu varasematest mainimistest kuni kaasajani. Koostajaks oli märgitud E. Lukk, tegelik autor

oli aga Heino Hindre. Sisuliselt oli tegu 600-leheküljelise temaatiliste artiklite kogumikuga, millest suur osa oli muidugi pühendatud kaasajale, s.t. sõjajärgsetele aastakümnetele. Mõtteliseks sidemeks esimese köite lähenemisviisiga on äsjailmunud raamatu viimane artikkel: senistest põhjalikum ja ülevaatlikum käsitus Eesti ala male-ajaloost arheoloogia andmetel.

Sarja arengulugu

1970-ndatel muutus „Male Eestis“ jätkuväljaandeks, mida koostaja Merike Rõtova eestvõttel ilmus veel kolm raamatut (1965–1969, 1970–1976 ja 1977–1983). Väljaande formaat ühtlustus ja see muutus omapäraseks kroonika ja teatmeteose sümbioosiks, kust huviline leidis ühelt poolt süstema-

seeritud infot olulisemate turniiride ja tugevamate mängijate saavutuste ja partiide kohta, kuid teiselt poolt ka spordikommentaatori sulega jäädvustatud maleelu sündmuste ning võistluste atmosfääri kajastusi koos fotomaterjaliga. Sisukate kommentaaride autoriteks olid koostaja kõrval ka Jüri Randviir, partiide autorid ise jt.

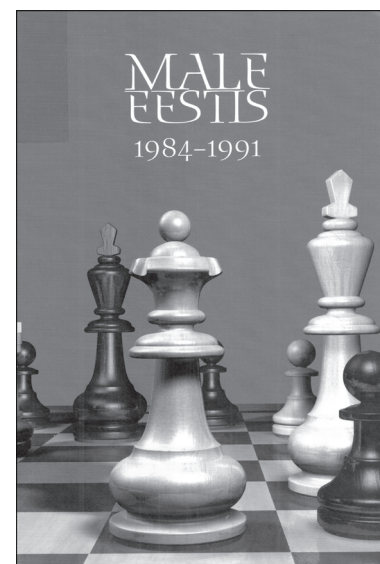
Kaheksakümnnendate lõpus saabus Eesti male kõigi aegade üks põnevamaid perioode – toimus ju siis Jaan Ehvesti tähelelend ja suurepäraseid tulemusi saavutas Lembit Oll. Järgmise köitega (1984–1990) jõudis Merike Rõtova valmis 1990-ndate esimesel poolel, kuid avaldamisvõimalused olid juba hoopis teised. Mõnd aega seisis käsikiri ka uuenenud Eesti Maleliidu tegelase Hendrik Olde töölaual, kuid kokkuvõttes jäigi ilmumine venima lausa paarikümneks aastaks.

Ilmus u. 30 (!) aastat pärast eelmist sarjaraamatut

Projektilt pühitati tolm mõne aasta eest, kui maleelu kroonikaosa vaadati algse autori, Ülar Laugu ja allakirjutanu ühisjõul üle ja lisati tekst 1991. aasta kohta. Samal ajal asus Ü. Lauk talle omase põhjalikkusega koostama partiivalimikku.

Nüüd, ümmarguselt kolmkümmend aastat pärast eelmise osa ilmumist, jõudis „Male Eestis 1984–1991“ Eesti Kultuurkapitali toetusel viimaks lugejate ette.

On muidugi kahetsusväärne, et sarja ilmumine nii pikaks ajaks katkes. Teisest küljest ei pääse allakirjutanu ajaloolasena üle ega ümber tõdemusest, et ajaline distants käsi-

teldava perioodiga tuleb tihtipeale kasuks. Ka see raamat on praegu tunduvalt parem kui ta oleks saanud olla näiteks 1994. aastal ilmus. Vahepeal on arvuti muutunud partiikommentaatori igapäevaseks töövahendiks ja avanguteooriat on võimalik hinnata paari aastakümne arengute seisukohalt.

Kuigi käsikiri lõppeb Eesti Maleliidu taastamisega sõjajärgse organisatsiooni õigusjärglasena ning selle viimastelt lehekülgedelt aimub rõõmsat ootusärevust järgneva suhtes, on suur osa maleelu käsitlevaid lehekülgi pühendatud siiski ENSV kummalisevõitu maleföderatsiooni viimastele aastatele. Ka siin tuleb ajaline distants kokkuvõttes kasuks: tänapäeva lugeja teab, mis sellest kõigest edasi sai ning võib nii rõõmustada saavutuste üle kui ka imestada sarnasusi leides.

KRISTJAN SANDER

Autor on malehuviline ajaloolane.

Eesti maleajalugu raamatusse jäädvustanud Merike Rõtova (vasakul) koos tippmaletajast tütar Regina Narva ja tütratütar Mai Narvaga. Kõik kolm on end ka saavutustelt (male)ajalukku raiunud.

Pilt: Merike Rõtova erakogu

Aus mäng maksis „Faalanksile“ pronksmedali, kuid säilitas au

Maleklubi „Faalanks“ tõestas Eesti 2014. aasta võistkondlikel väikemalemeistrivõistlustel veenvalt rahvatarvuse „aus nime käib üle kõige“ paikapidavust. Nimelt sel moel, et vältis kokkumängu, kuigi too oluks talle kasulik.

Tallinnas, Paul Kerese nimelises Malemajas 19. juulil toimunud jõuproovil osales „Faalanks“ kahe võistkonnaga. Esindusvõistkond püsis kogu aeg pronksmedalikonkurentsis, teine võistkond aga keskmike hulgas. Eelviimases voorus kohtuti omavahel. „Iseene-

sestmõistetav“ oluks eeldada, et teine võistkond kingib esimesele matšivõidu (olgu siis 4:0 või – „mundriau päästmiseks“ – 3:1) ja seeläbi pronksmedali. Või siis on esimene teisest puhtalt tasemevahetõttu üle.

Läks aga teisiti: võidu 3:1 sai hoopis... „Faalanksi“ II! (Tulemused: Margus Sööt : Olav Sepp 1:0, Jaan Narva : Nikolai Kunitson 1:0, Gert Elmaste : Deniss Kovaljov 1:0, Tõnu Kalvet : Siim Kanep 0:1.) Viimase vooru järel selgus, et esindusvõistkonnale

toonuks pronksmedali kas või viik 2:2, nüüd aga jäi tal kahvatuimast medalist puudu... täpselt üks punkt! „Faalanks“ I sai kokkuvõttes 5., Eesti MV arvestuses 4. koha, „Faalanks“ II vastavalt 7. ja 6. koha. (Väljaspool MV arvestust osalenud Matinkylän Shakkikerho (Soome) oli kokkuvõttes kolmas.)

Mõlema võistkonna liikmed kahetsesid küll esindusvõistkonna medalitajäämist, kuid mitte hetkekski kokkumänguvältimist. Ühiselt leiti: aus nime käib üle kõige!

Paremusjärjestus: 1. Maleaka-deemia „Vabaettur“ 70 punkti, 2. Spordiklubi „Reval-Sport“ I 68,5 p, 3. Matinkylän Shakkikerho 56 p, 4. Tõnu Truusi Malekoolkond 55,5 p, 5. „Faalanks“ I 54,5 p, 6. Narva Spordiklubi „Maletäht“ 52,5 p, 7. „Faalanks“ II 36 p, 8. SK „Reval-Sport“ II 35 p, 9. MK „Chess Continent“ 30 p, 10. SK „Diagonaal“ 29,5 p, 11. Sillamäe „Kalev“ 29 p, 12. SK „Reval-Sport“ III 11, 5 p.

TÕNU KALVET

Nii ei tohi avangut mängida

Õige avangukäsitlus on hea malemängu alus. Ja vastupidi: nõrga avangu järel ei pruugi partii jõuda isegi keskmängu, lõppmängust rääkimata. Avanguvigade vältimiseks tutvustamegi tuntud mängijate lühipartiisid, mis jäid lühikeseks just avangupõhimõtete eiramise tõttu. – Toim.

Ortvin Sarapuu – Peter Weir (Auckland, Uus-Meremaa põh-

jaranniku 1989. aasta lahtised meistrivõistlused)

Sitsiilia kaitse

1.e4 c5 2. Rf3 Rc6 3. Ob5 g6 4. 0-0 Og7 5. Ve1 d6 6. c3 Od7 7. d4 c:d4 8. c:d4 Lb6? Selline ahnitsemine viib hukule. Normaalsed käigud on 8. ... Rf6 ja 8. ... a6.
9. Rc3 R:d4 10. O:d7+ K:d7 11. Oe3 R:f3+ 12. L:f3 L:b2 13.

Rd5 L:a1 14. V:a1 O:a1 15. Ld1 Rf6 16. La4+ Kd8 17. Ob6+, alistus..

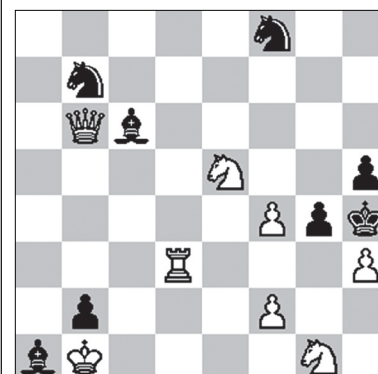
(Märkused: rahvusvaheline meister Ülar Lauk.)

Partii on võetud raamatust „Male Eestis 1984-1991“ (Tallinn 2014, kirjastus „Argo“).

MALE-ÜLESANNE

Nr. 6

Heino Hindre
1954

Ülesande nr. 5 (matt kahe käigu-ga) lahendus:

1. Rd6! Og6 2. Rf3 matt;
- 2) 1. Rd6! Od5 2. Rec4 matt;
- 3) 1. Rd6! Kd4 2. Rb5 matt.

WANGLAFLANEET.EE
VASTUPANU VAIM

LÄBIPAISTEV MEEDIA
Telegram